

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw
Osób Niepełnosprawnych
Zastępca Dyrektora
Piotr Cieszewski

BON-IV.055.3.2023.AP

Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Na podstawie art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), po rozpatrzeniu petycji z dnia 17 lutego 2023 r. w sprawie „aktualizowania” w Polsce dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność wydanego w Niemczech, niniejszym zawiadamiam o sposobie jej rozpatrzenia.

Legitymacja ustalająca ciężki stopień niepełnosprawności wydana w Pani sprawie w Niemczech w 2022 roku nie jest dokumentem obowiązującym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, pomimo członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Kryteria oceny niepełnosprawności oraz uprawnienia związane z posiadaniem statusu osoby niepełnosprawnej określone są odrębnie przez poszczególne państwa członkowskie Unii Europejskiej w przepisach prawa wewnętrznego. W Polsce kryteria kwalifikujące do danego stopnia niepełnosprawności określone zostały w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44) i osoba może zostać zaliczona do odpowiedniego stopnia niepełnosprawności jedynie w przypadku spełnienia przesłanek materialnoprawnych określonych w art. 4 wskazanej ustawy wymaganych do zaliczenia do znacznego, umiarkowanego albo lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Zarówno w prawie krajowym jak i unijnym nie został przewidziany obowiązek związania zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności orzeczeniem/innym dokumentem potwierdzającym niepełnosprawność wydanym przez podmiot funkcjonujący w innym porządku prawnym niż polski.

Polski ustawodawca, definiując poszczególne stopnie niepełnosprawności oparł zasady kwalifikacji do danego stopnia na ścisłych przesłankach. W świetle tego nie ma żadnego powodu, w tym także żadnej zasady konstytucyjnej, usprawiedliwiającej interpretowanie tych przesłanek oraz zakresu przedmiotowego inaczej niż w sposób wskazany w art. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zawsze zatem, gdy przepisy posługują się pojęciem stopnia

niepełnosprawności, należy pod tym pojęciem rozumieć osobę zaliczoną do stopnia niepełnosprawności w rozumieniu prawa polskiego.

W myśl art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do znacznego stopnia zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Podkreślenia wymaga, że warunkiem koniecznym dokonania kwalifikacji do znacznego stopnia niepełnosprawności jest stwierdzenie niezdolności do samodzielnej egzystencji, zdefiniowanej przez ustawodawcę w art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych jako naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokojenie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację. Zakres stałej opieki i pomocy dla celów orzekania o stopniu niepełnosprawności wyznacza § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2021 r. poz. 857) wskazując, iż konieczność sprawowania opieki oznacza całkowitą zależność osoby od otoczenia, polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwiania kontaktów ze środowiskiem. Zatem zachodzi konieczność wystąpienia wyżej wymienionych okoliczności, jako dających podstawę do uznania za konieczną stałej opieki lub pomocy, albowiem jedynie taki stan osoby orzekanej polegający na całkowitej zależności od otoczenia, pozwala zakwalifikować do znacznego stopnia niepełnosprawności.

Odniesienie się do wskazanych wyżej kryteriów jest obligatoryjne w każdej rozpatrywanej sprawie o wydanie orzeczenia o zaliczeniu do znacznego stopnia niepełnosprawności. Z tego też powodu rozszerzenie zakresu treści pojęcia znaczny stopień niepełnosprawności zdefiniowanego w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na sytuację wskazaną w petycji nie może znaleźć uzasadnienia. Mamy tu do czynienia z dokumentem potwierdzającym ciężki stopień niepełnosprawności wydanym według prawa niemieckiego, który jakkolwiek wykazuje konstrukcyjne podobieństwo do dokumentów ustalających stopień niepełnosprawności znanych prawu polskiemu, to nie może być uznany za dokument *expressis verbis* uprawniający do wydania przez powiatowy zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności orzeczenia o zaliczeniu do znacznego stopnia niepełnosprawności.

Jeżeli natomiast Pani stan zdrowia ulegnie pogorszeniu, to zgodnie z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności z dnia 15 lipca 2003 r. może Pani wystąpić z wnioskiem o ponowne wydanie orzeczenia uwzględniającego zmianę stanu zdrowia.

Przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie przewidują możliwości dokonania zmian w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności lub jego wymiany w przypadku zmiany danych osobowych (imienia, nazwiska) osoby będącej podmiotem tego orzeczenia.

W systemie prawa krajowego jedynie w niektórych regulacjach przewidziano wymianę dokumentów wydawanych na podstawie przepisów administracyjnego prawa materialnego w sytuacji, gdy nastąpi zmiana danych osobowych posiadacza dokumentu, ustalając wręcz obowiązek wymiany dokumentu. Taki obowiązek wynika np. z art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. z 2022 r. poz. 671, ze zm.), który stanowi, że wydanie nowego dowodu osobistego następuje w przypadku zmiany danych zawartych w dowodzie osobistym, z wyjątkiem zmiany nazwy organu wydającego. Dowód osobisty jest jednakże dokumentem stwierdzającym tożsamość osoby (art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych) i w związku z tym państwo jest niewątpliwie zainteresowane w tym, aby dokument ten zawierał dane aktualne.

Wymiany dokumentu ze względu na zmianę danych osobowych, tak jak to przewiduje ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych, nie dokonuje się w drodze wydania decyzji administracyjnej, a więc władczego rozstrzygnięcia właściwego organu administracji publicznej, lecz czynnością materialno-techniczną, potwierdzeniem już wcześniej dokonanej zgodnie z prawem zmiany danych osobowych. Zmiana danych osobowych może nastąpić przykładowo w razie zawarcia związku małżeńskiego i zmiany w związku z tym nazwiska jednego lub obojga małżonków lub w drodze decyzji administracyjnej o zmianie imienia lub nazwiska. Rozstrzygnięciem władczym objęta jest zmiana imienia lub nazwiska, natomiast wynikające stąd konsekwencje, a więc wymiana dowodu osobistego, prawa jazdy, nie wymagają jakiegokolwiek władczego rozstrzygnięcia organu administracji publicznej.

Ze względu na to, że brak jest analogicznych uregulowań prawnych w odniesieniu do orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, a wyłącznie przepisy administracyjnego prawa materialnego mogą zawierać odpowiednie do regulowanych nimi kwestii unormowania określające zarówno obowiązek jak i prawo wymiany wydawanych na ich podstawie rozstrzygnięć, to zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności nie jest uprawniony do dokonania zmiany w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności w związku ze zmianą imienia osoby, której ono dotyczy.

Zarówno orzeczenie o stopniu niepełnosprawności jak i decyzja o zmianie imienia są dokumentami urzędowymi w rozumieniu art. 76 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572). Osoba niepełnosprawna legitymuje się dokumentem/orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności uprawniającym do korzystania z ulg i uprawnień, a w razie zmiany danych osobowych, również dokumentem stwierdzającym zmianę tych danych (decyzją o zmianie imienia lub nazwiska). Zmiana danych osobowych, która nastąpiła po wydaniu orzeczenia o stopniu niepełnosprawności nie pozbawia statusu osoby niepełnosprawnej oraz możliwości korzystania z uprawnień przysługujących na podstawie posiadanego orzeczenia.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi

Z wyrazami szacunku
Piotr Cieszewski
Zastępca Dyrektora
Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/